

Сценарій літературного-музичного свята, присвяченого 200 річниці з дня народження Т.Г. Шевченка

Зал святково прибраний. В центрі на журнальному столику стоїть “Кобзар” на вишитому рушнику. Проектується пам'ятник Тарасу Шевченку, звучить музика, на фоні музики слова

Голос читця.

З високих круч

Де синь небес прозорий

Вливається в Дніпровські водограї, –

На бурю схожий

Гнівний і суворий

Стоїть Тарас і дивиться на нас.

За землю й волю

В ратному двобої

Ти з нами йшов кайдани рвать з людей,

Благословляв, Кобзарю нашу зброю –

Єси безсмертний, гордий Прометей!

Звучить пісня «Шлях до Тараса» на фоні пісні проектується слайди про Т. Шевченка

Ведуча. Є дні, що минають і непомітно і зникають без сліду. Нічого не залишають по собі, нічого не знаменують собою. Але є день, що ніколи не минає, що завжди з нами. Бо він увібрав у себе безсмертне дихання душі. Бо він такий великий і незбагнений як життєдайний дощ, як весняний вітер, як щедре сонце. Україна у долі своїй має такий день – 9 березня.

З минулого віку і до наших часу, і далі – в майбутнє, у нові віки. День який явив світові Шевченка – великого сина великого народу.

Читець

Коли міняли честь неначе крам,

А правду – совість кидали за ґрати, –
В серцях людей Ви спорудили храм,
Якому там повік-віків стояти.
Коли брехня сідала на престол,
Мовчало все від заходу до сходу, –
Ви осінили праведним хрестом
Безсмертне слово рідного народу.
Вогонь запалений Тарасом,
У нашім серці не погас –
Він став над простором і часом
Він будить нас, він кличе нас!

Ведучий. Уже для багатьох поколінь українців і не тільки українців – Шевченко означає так багато, що ми думаємо ніби ми все про нього знаємо, все в ньому розуміємо, і він завжди з нами, в нас. Та це лише ілюзія.

Шевченко як явище велике і вічне – невичерпний і нескінченний. Волею історії він ототожнений з Україною і разом з буттям рідної держави продовжується нею, вбираючи в себе нові дні й новий досвід народу, відгукуючись на нові болі та думи, стаючи до нових скрижалей долі.

Ведуча. І знову, як щорічно, у цю весняну пору починає Україна день новий із Шевченковим іменем.

І наша літературно-музична композиція приурочена світлій пам'яті Тараса Шевченка і проходить в рамках підготовки святкування 200 річчя з дня народження геніального поета.

Тому потрібно пам'ятати, що наше минуле, теперішнє і майбутнє – це Доля, Муза і Слава. Річниці від дня народження Великого Кобзаря України присвячується!

Звучить пісня «Єсть на світі доля». На сцену виходять три дівчини – Доля, Муза, Слава.

Під музику у залі інсценізується триптих «Доля. Муза. Слава»

Доля

Ти не лукавила зо мною,

Ти другом, братом і сестрою

Сіромі стала. Ти взяла
Мене, маленького, за руку
І в школу хлопця одвела
До п'яного дяка в науку.
“Учися, серденько, колись
З нас будуть люде”, – ти сказала.
А я й послухав, і учивсь,
І вивчився. А ти збрехала.
Які з нас люде? Та дарма!
Ми не лукавили з тобою,
Ми просто йшли; у нас нема
Зерна неправди за собою.
Ходімо ж, доленько моя!
Мій друже вбогий, нелукавий!
Ходімо даліше, даліше слава,
А слава – заповідь моя.

Муза

А ти, пречистая, святая,
Ти, сестро Феба молодая!
Мене ти в пелену взяла
І геть у поле однесла.
І на могилі серед поля,
Як тую волю на роздолі,
Туманом сивим сповила.
І колихала, і співала,

І чари діяла... І я...
О чарівниченько моя!
Мені ти всюди помагала,
Мене ти всюди доглядала.
В степу, безлюдному степу,
В далекій неволі,
Ти сіяла, пишалася,
Як квіточка в полі!
Із казарми нечистої
Чистою, святою
Пташечкою вилетіла
І понадо мною
Полинула, заспівала
Ти, золотокрила...
Мов живущою водою
Душу окропила.
І я живу, і надо мною
З своєю божою красою
Гориш ти, зоренько моя,
Моя порадонько святая!
Моя ти доле молодая!
Не покидай мене. Вночі,
І вдень, і ввечері, і рано
Витай зо мною і учи,
Учи неложними устами
Сказати правду. Поможи

Молитву діяти до краю.
А як умру, моя святая!
Моя ти мамо! положи
Свого ти сина в домовину
І хочь єдиную сльозину
В очах безсмертних покажи.

Слава

А ти, задрипанко, шинкарко,
Перекупко п'яна!
Де ти в ката забарилась
З своїми лучами?
У Версалі над злодієм
Набор розпустила?
Чи з ким іншим мизкаєшся
З нудьги та з похмілля.
Горнись лишень ти до мене,
Та витнемо з лиха;
Гарнесенько обіймемось
Та любо, та тихо
Пожартуєм, чмокнемося
Та й поберемося,
Моя крале мальована.
Бо я таки й досі
За тобою чимчикую:
Ти хоча й пишалась

І з п'яними кесарями
По шинках хилялась,
А надто з тим Миколою
У Севастополі, –
Та мені про те байдуже;
Мені, моя доле,
Дай на себе подивитись,
Дай і пригорнутись,
Під крилом твоїм любенько
В холодку заснути.

Шевченко. У всякого своя доля і свій шлях широкий. (Сідає за стіл)

Давно те діялось...

(Виходить малий Тарас з мамою)

Малий Тарас

...Ще в школі,
Таки у вчителя-дяка,
Гарненько вкраду пятака,
Бо я було трохи не голе,
Таке убоге – та й куплю
Маленьку книжечку. Хрестами
І візерунками з квітками
Кругом листочки обведу
Та й списую Сквороду
Або три царіє со дари
Та сам собі у буряні,
Щоб не почув хто не побачив,

Виспівую та плачу...

Мати. Не плач. Ти народився під високою зорею. Тобі випала велика Доля.

Малий Тарас. Мамо, а що то є доля?

Мати. Той блукає за морями,

Світ перепливає,

Шука долі, не знаходить –

Немає, немає! –

Мов умерла. Інший рветься

З усієї сили

За долею; от-от догнав

І – бебех в могилу!

А в третього, як у старця,

Ні хати, ні поля,

Тільки торба, а з торбини

Виглядає доля –

Як дитинка; а він її

Лає, проклинає

Малий Тарас. Матусю, а правда, що небо на залізних стовпах тримається?

Мати. Так, синочку, правда.

Малий Тарас. А чому так багато на небі зірочок?

Мати. Це коли людина на світ приходить, Бог свічку запалює, і горить та свічка, поки людина не помре. А як помре, свічка гасне, зірочка падає. Бачив?

Малий Тарас. Бачив, матусю, бачив... Матусенько, а чому одні зірочки ясні, великі, а інші ледь видно?

Мати. Бо коли людина зла, заздрісна, скупа, її свічка ледь – ледь тліє. А коли добра, любить людей, робить їм добре, тоді свічка такої людини світить ясно, і світло це далеко видно.

Малий Тарас. Матусю, я буду добрим. Я хочу, щоб моя свічечка світила найясніше.

Мати. Старайся мій хлопчику, (гладить його по голові)

Мати.

Як гірко, як нестерпно жаль

Що долі нам нема з тобою!

Ми вбогі, змучені раби,

Не знаєм радісної днини.

Нам вік доводиться терпіть,

Не розгинать своєї спини.

Промовиш слово і нагай

Над головою люто свисне.

І так усюди з краю в край.

Панує рабство ненависне.

Доля. Із сирітської торбинки Шевченка виглядала на рідкість щедра Доля. – Божий дар. А кому більше дається від Бога, з того більше і спитається! Усе своє життя він кидав виклики долі, які були голосом чоловіка на межі почуттів, коли він один за всіх!

Шевченко.

Доле, де ти! Доле, де ти?

Нема ніякої;

Коли доброї жаль, боже,

То дай злої, злої!
Не дай спати ходячому,
Серцем замирати
І гнилою колодою
По світу валятись.
А дай жити, серцем жити
І людей любити,
А коли ні... то проклинать
І світ запалити!

Доля. Духом і талантами він був обдарований настільки, щоб протистояти за всіх і за все!

Шевченко.

О люди! люди небораки!
Нащо здалися вам царі?
Нащо здалися вам псарі?

Ви ж таки люди, не собаки!
Чи буде правда меж людьми?
Повинна быть, бо сонце стане
І осквернену землю спалить.

Ведуча. Та все ж не покидала висока доля Тараса за життя. Вже два роки після викупу з кріпацтва він, проживаючи вільним і забезпеченим художником, стає визнаним поетом і вже наступних сім років сягає вершин, яких сучасники не могли навіть цілком збагнути.

Ведучий. Не покидала його висока Доля і на засланні і після повернення: тримала його на вершині болю і страждань. Земна Доля не дала Шевченкові й останньої мрії – родинного тепла і затишку, сімейного щастя і взаємної любові, хоча кохав він і його теж кохали. та стати на рушник щастя не судилося.

Ведуча.

У його віршах живе навечно рання, майже дитяча прихильність до дівчинки-кріпачки Оксани Коваленко, на три роки старшої від нього.

Приятель Шевченка Гнат Бондаренко розповідав, що в дитинстві Тарас погано сходився з хлопцями-однолітками. Навіть з власними орачами йому не дуже подобалося гратися. А от ч сестричками бавитись любляв.

Старша сестра Катерина була для нього Берегинею, а молодшу Ярину він любив більше за всіх. Ярина товаришувала з трохи меншенькою сусідкою Оксанкою. От і грався малин Тарасик з ними обома.

А потім були смерть матері, відьмочка-мачуха, яка гнала Оксану з двору. Смерть, батька і життя у дядка, пошуки вчителя-мадяра і повернення до домівки, де вже хазяїнував одружений Микита. Була праця пастухом біля громадської череди. І були безсмертні вірші.

Читці читають поезії

Мені тринадцятий минало.

Мені тринадцятий минало.

Я пас ягнята за селом.

Чи то так сонечко сіяло,

Чи так мені чого було?

Мені так любо, любо стало,

Неначе в Бога.....

Уже прокликали до паю,

А я собі у бур'яні

Молюся Богу... І не знаю,

Чого маленькому мені

Тойді так приязно молилось,

Чого так весело було.

Господнє небо, і село,

Ягня, здається, веселилось!

І сонце гріло, не пекло!

Та недовго сонце гріло,

Недовго молилось...

Запекло, почервоніло
І рай запалило.
Мов прокинувся, дивлюся:
Село почорніло,
Боже небо голубее
І те помарніло.
Поглянув я на ягнята –
Не мої ягнята!
Обернувся я на хати –
Нема в мене хати!
Не дав мені Бог нічого!..
І хлинули сльози,
Тяжкі сльози!.. А дівчина
При самій дорозі
Недалеко коло мене
Плоскінь вибирала,
Та й почувла, що я плачу.
Прийшла, привітала,
Утирала мої сльози
І поцілувала...
Неначе сонце засіяло,
Неначе все на світі стало
Мос... лани, гаї, сади!..
І ми, жартуючи, погнали
Чужі ягнята до води.

“Ми в купочці колись росли.”

Ми вкупочці колись росли,
Маленькими собі любились.
А матері на нас дивились
Та говорили, що колись
Одружимо їх. Не вгадали.
Старі заранне повмирали,
А ми малими розійшлись
Та вже й не сходились ніколи.
Мене по волі і неволі
Носило всюди. Принесло
На старість ледве і додому.
Веселе колись село
Чомусь тепер мені, старому,
Здавалось темним і німим,
Таким, як я тепер, старим.
І бачиться, в селі убогим,
Мені так бачиться, нічого
Не виросло і не згнило,
Таке собі, як і було.
І яр, і поле, і тополі,
І над криницею верба.
Нагнулася, як та журба
Далеко в самотній неволі.
Ставок, гребелька, і вітряк
З-за гаю крилами махає.

І дуб зелений, мов козак
Із гаю вийшов та й гуляє
Попід горою. По горі
Садочок темний, а в садочку
Лежать собі у холодочку,
Мов у Раю, мої старі.
Хрести дубові посхилялись,
Слова дощем позамивались...
І не дощем, і не слова
Гладесенько Сатурн стирає...
Нехай з святими спочивають
Мої старії... – Чи жива
Ота Оксаночка? – питаю
У брата тихо я. – Яка?
– Ота маленька, кучерява,
Що з нами гралася колись.
Чого ж ти, брате, зажуривсь?
– Я не журюсь. Помандрувала
Ота Оксаночка в похід
За москалями та й пропала.
Вернулась, правда, через год,
Та що з того. З байстрям вернулась,
Острижена. Було, вночі
Сидить під тином, мов зозуля,
Та кукає, або кричить,
Або тихесенько співає

Та ніби коси розплітає.
А потім знов кудись пішла,
Ніхто не знає, де поділась,
Занапастилась, одуріла.
А що за дівчина була,
Так так що краля! І невбога,
Та талану Господь не дав... –
А може, й дав, та хтось украв,
І одурив святого Бога.

Учениця читає монолог «Далекий дівочий голос» із поеми І. Драча «Смерть Шевченка».

Оксана.

Д а л е к и й д і в о ч и й г о л о с

Я тебе чекала роки й роки.
Райдугу пускала з рукава.
На твої задумані мороки,
На твої огрозені слова.

Я тебе в Закревській поманила,
Я душею билась в Рєпніній,
А в засланні крила розкрилила
В Забаржаді, смуглій і тонкій.

Ні мотиль-актриса Піунова,
Ні Лікери голуба мана
Цвітом не зронилися в грозову

Душу вільну, збурену до дна.

Я б тобі схилилася на груди,

Замість терну розсівала б мак.

Та мені зв'язали руки люди.

“Хай страждає, – кажуть, – треба так.

Хай у ньому сльози доспівають

У ненависть, в покару, в вогні”.

І мене, знеславлену, пускають,

Щоб ридали вірші по мені.

Я – Оксана, вічна твоя рана,

Журна вишня в золотих роях.

Я твоя надія і омана.

Іскра нероздмухана твоя.

Ведуча. З безмежного болю і з неосяжної любові народжені його слова.

18 квітня 1840 року в Петербурзі з'являється друком перша збірка поета під назвою “Кобзар”. До книжки ввійшло вісім творів: “Думи мої, думи мої...”, “Перебендя”, “Катерина”, “Тополя”, “Думка” (“Нащо мені чорні брови...”), “До Основ'яненка”, “Іван підкова”, “Тарасова ніч”.

Попри цензуру і викреслення в “Катерині”, вірші “До Основ'яненка” та поемі “Тарасова ніч”, це була велика духовна перемога поета над мовчанням, яке немилосердною перемогою стояло на шляху до творчого самоздійснення. Шевченко створив книгу - духовного вояownika, якому довірив боротьбу за людські душі, що заціпеніли в бездіяльній самотності.

Там знайдете щире серце

І слово ласкаве,

Там знайдете щиру правду.

А ще, може, й славу...

Читець читає поезію «Гайдамаки»

Гомоніла Україна,

Довго гомоніла,

Довго, довго кров степами

Текла-червоніла.

Текла, текла та й висохла.

Степи зеленіють;

Діди лежать, а над ними

Могили синіють.

Та що з того, що високі?

Ніхто їх не знає,

Ніхто щиро не заплаче,

Ніхто не згадає.

Тільки вітер тихесенько

Повіє над ними,

Тільки роси ранесенько

Сльозами дрібними

Їх умиють. Зійде сонце,

Осушить, пригріє;

А унуки? їм байдуже,

Жито собі сіють.

Багато їх, а хто скаже,

Де Гонти могила,

Мученика праведного

Де похоронили?

Де Залізник, душа щира,
Де одпочиває?
Тяжко! важко! Кат панує,
А їх не згадають.
Гомоніла Україна,
Довго гомоніла,
Довго, довго кров степами
Текла- червоніла.
І день і ніч гвалт, гармати;
Земля стогне, гнеться;
Сумно, страшно, а згадаєш –
Серце усміхнеться.

Ведучий. Слово, яке лише плаче, в скорботі й зажурі колише спогади, а не окрилює дух, не наповнює людину і націю енергією самоздійснення, – для поета мертво.

Шевченкове слово відтворює історичну подію, факт такими естетичними засобами, щоб спочатку зруйнувати стереотипи їхнього сприйняття, а потім цю подію чи факт подати в новій інтерпретації.

Читець, виконує роль Шевченка

На вас я кинув свого слова тінь –
На вас і сотню ваших поколінь!
Я вас навчив, де ваші шлях і ціль,
Сказав, що людства ви не ржа – а сіль.
Я мовив вам, що вічна боротьба
Це – ваші доля, завдання й судьба.
Я дав вам шал завзяття, блиск зіниць,
Дав вашим воїнам відвагу й міць.
В душі вщепив ненависть і любов,

Розбурхав в жилах кров.
Зітріть із душ до братовбивства гін,
За це ж вам Божий суд і мій проклін!
Вам спис і меч і ніж мій
Ви викуйте новітню зброю з них!
Сил не щадіть! Вперед все йдіть!
З моїм йдіть словом у крутіж століть!

Читець читає поезію «В селі Суботові»

Стоїть в селі Суботові
На горі високій
Домовина України,
Широка, глибока.
Ото церков Богданова.
Там-то він молився,
Щоб москаль добром і лихом
З козаком ділився.
Мир душі твоїй, Богдане!
Не так воно стало;
Москалики, що заздріли,
То все очухрали.
Могили вже розривають
Та грошей шукають,
Льохи твої розкопують
Та тебе ж і лають,
Що й за труди не находять!

Отак-то, Богдане!
Занапастив єси вбогу
Сироту Україну!
За те ж тобі така й дяка.
Церков-домовину
Нема кому полагодить!!
На тій Україні,
На тій самій, що з тобою
Ляха задавила!
Байстриюки Єкатерины
Сараною сіли.
Отак-то, Зіновію,
Олексіїв друже!
Ти все оддав приятелям,
А їм і байдуже.
Кажуть, бачиш, що все то те
Таки й було наше,
Що вони тільки наймали
Татарам на пашу
Та полякам... Може, й справді!
Нехай і так буде!
Так сміються ж з України
Стороннії люди!
Не смійтеся, чужі люде!
Церков-домовина
Розвалиться... і з-під неї

Встане Україна.

І розвіє тьму неволі,

Світ правди засвітить,

І помоляться на волі

Невольничі діти!..

Ведуча. Шевченкове свято – то кришталево чисте свічадо. 199 років минуло від того дня, коли українка – кріпачка дала світові генія, але він не віддаляється, а наближається. Тож слухаймо Кобзареве слово!

(Звучить пісня «Садок вишневий коло хати»)

Ведуча. Муза зігривала змучене серце, дарувала радість творчості. Щасливий з цього Шевченко звертається до Пресвятої Богородиці.

...Ридаю,

Молю, ридаючи: пошли

Подай душі убогій силу,

Щоб огненно заговорила,

Щоб словом пламенем взялось,

Те слово Боже і кадило,

Кадило істини.

Ведучий. Свічка його життя догорала. Мрії про одруження, розраду в сім'ї, хатину над Дніпром залишились ілюзіями. Фізично знищений, поет відчував, що недалекий кінець.

У німій холодній майстерні, в будинку Академії мистецтв він пішов із життя. Було це 10 березня 1861 р. Але залишився його заповіт – мрії тобі, нам, українському народові.

Читець виконує «Заповіт».

Як умру, то поховайте

Мене на могилі,

Серед степу широкого,
На Україні милій,
Щоб лани широкополі,
І Дніпро, і кручі
Було видно, було чути,
Як реве ревучий.
Як понесе з України
У синєє море
Кров ворожу... отоді я
І лани і гори –
Все покину і полину
До самого Бога
Молитися... а до того
Я не знаю бога.
Поховайте та вставайте,
Кайдани порвіте
І вражою злою кров'ю
Волю окропіте.
І мене в сім'ї великій,
В сім'ї вольній, новій,
Не забудьте пом'янути
Не злим тихим словом.

Ведуча. Багато чого змінилося з часу Шевченкового, І тепер, у незалежній і вільній Україні, ми можемо припадати до Шевченкових цілющих джерел, до його вічного живого слова, над яким не зависає чорна тінь потрошителів з таємними інструкціями.

Ведучий. Шевченкова поезія давно стала найважливішим і нетлінним складником духовного ества українського народу. Шевченко – це не тільки те, що вивчають, а й те чим

живуть. У чому черпають сили і надії. У глибини майбутнього слав Шевченко свої непохитні заповіді синам рідної землі, і серед цих заповітів перший і останній:

Свою Україну любіть,

Любіть її... Во время люте,

В остатню тяжкую минуту

За неї Господа моліть.

Пісня «Любіть Україну» виконує Середюк Катя

Ведучий

Уже достигли полуниці

Росу вечірню трави п'ють,

І в ароматі медуниці

Хрущі шевченківські гудуть.

Нема співця, о ні, він з нами,

Його пісні, його любов,

Його це місяць над садами

У сяйві тихому зійшов.

І все здається, я клянуся,

Крізь сяйво місячне бліде

До мене рідний добровусий

Тарас Григорович іде...

Звучить «Молитва» Д. Павличка.

Отче наш, Тарасе всемогущий,

Що створив нас генієм своїм,

На моїй землі, як правда, сущий,

Бющий у неправду, наче грім.
Ти, як небо, став широкоплечо
Над літами, що упали в грузь;
Віку двадцять першого предтечо,
Я до тебе одного молюсь.

Дай нам силу ідолів знімати,
З педесталів чорної олжі,
Бурити казарми й каземати,
Де виймають душу із душі.
Не введи у спокушення слави,
Вкинь за те у хижу ненависть,
Мудрості і знамено криваве
Дай нам не соромлячись носить.

Поклади нам зорі на зіниці-
Променем туди, де непроглядь.
Хай підносять очі люди ниці,
Хай в незрячих більма погорять.
Мислям нашим дай ясне поліття,
А поетам- спину, що не гнесь.
Дай нам пам'ять на тисячоліття,
Непокору і любов на днесь.

І не одпусти нам ні на йоту
Борг, забутий в клетках забав,
Сплатимо його із крові й поту.

Тільки од лукавства нас позбав.

Да святиться слово блискавиця,

Що несе у вічну далечінь

Нашу думу й пісню. Де святиться

Між народами твоє імя.

Ведучий. Хай же й сьогодні, і в наступні роки розбудови української держави обпікає промерзлі наші душі огнем словесним Шевченко, хай воскресає він, пророк народу нашого, повсякчасно у наших благородних помислах і державних ділах.

Ведуча. І на оновленій землі, над ланами, широкими полями, вільними містами і селами як весняні води могутнього Дніпра лине вічно жива в народі слава великого Кобзаря.

(Звучить пісня про Україну)